

Ord.Prof.Dr.Aydın Sayılı

(1913 İstanbul-1993 Ankara)

Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, 1913 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta eğitimini Ankara'da tamamlayan Sayılı, Ankara Erkek Lisesi'ni birincilikle bitirmiştir. Sayılı, mezuniyet sınavlarından biri olan Tarih ve Coğrafya sınavını, Ankara'da, Atatürk'ün de yer aldığı sınav heyeti önünde vermiş ve Atatürk'ün isteği ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın yurt dışına öğrenci göndermek için açtığı sınavı kazanarak Harvard Üniversitesi Bilim Tarihi Bölümü'nde yüksek öğrenimini yapmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilmiştir. Columbia ve Cornell gibi bazı üniversitelerde de öğrenim görmüş, 1942 yılında Harvard Üniversitesi'nden doktora derecesi almıştır. Bu doktora Harvard Üniversitesi'nde ve bilindiği kadarıyla da dünyada bilim tarihi dalında verilen ilk doktora derecesidir. Harvard Üniversitesi'nde bilim tarihi alanındaki çalışmalarını tamamladıktan sonra 1943 yılında yurda geri dönmüştür.

Türkiye'ye döndükten sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Kürsüsü'nde öğretim elemanı olarak göreve başlayan Dr. Aydın Sayılı, 1946 yılı sonunda aynı fakültenin Felsefe Kürsüsü'ne "Bilim Tarihi Doçenti" olarak atanmıştır. 1947 yılında Türk Tarih Kurumu'nun asli üyeliğine seçilen Sayılı, 1952 yılında "Bilim Tarihi Profesörlüğü" unvanına layık görülmüştür. 1957 yılında Uluslararası Bilim Tarihi Akademisi'nin muhabir üyesi, 1961'de aynı akademinin asli üyesi olmuş ve 1962'de de üç yıllık bir dönem için başkanlığını yapmıştır.

Türk Kütüphaneciler Derneği'nin şeref üyesi olan Sayılı, birkaç yıl Türk Tarih Kurumu Ortaçağ Şube Başkanı olarak da hizmet etmiştir. 1958 yılında ordinaryüs profesörlüğe yükselmiş ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Bilim Tarihi Kürsüsü'nü kurarak bilim tarihçiliğinin Türkiye'de yerleşmesini sağlamıştır.

Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, 1974 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Başkanlığı'na seçilmiş ve bu görevini 1983 yılına dek kesintisiz olarak sürdürmüştür. Emekli olduktan sonra 1984 yılında kurulan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi'ne başkan olarak atanmıştır. 1993 yılında bu görevinden emekli olmuştur.

Yurt dışında da saygın bir bilim adamı olarak tanınan Aydın Sayılı, Polonyalı astronom Kopernik konusundaki çalışmalarından dolayı, 1973 yılında, Polonya hükümeti tarafından Kopernik Madalyasına layık görülmüştür. 1977 yılında TÜBİTAK Hizmet Ödülünü alan Aydın Sayılı, 1980 yılında UNESCO Uluslararası Yazar-editör Komitesi'ne seçilmiştir. 1981 yılında İstanbul Üniversitesi tarafından Üstün Hizmet Ödülüne, 1990 yılında ise bütün çalışmaları göz önünde bulundurularak UNESCO Ödülüne layık görülmüştür.

Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı'nın ulaşmış olduğu sonuçlar, Ortaçağ bilim tarihinin yeniden değerlendirilmesini gerektirecek niteliktedir.

Sayılı, astronomi tarihi başta olmak üzere bilim tarihinin birçok alanıyla ilgilenmiş ve bu alanda özgün çalışmalar yapmıştır. 1960 yılında başyapıtı olan "Observatory in Islam and Its General Place in the History of the Observatory" (İslamda Rasathane ve Genel Rasathane İçindeki Yeri) adlı eserini yayınlamıştır.

Türklerin, İslam dnyasının, Mısırlıların, Mezopotamyalıların ve diğer çeşitli medeniyetlerin bilime ve batı medeniyetinin oluşumuna yaptığı katkılarını ortaya koyan Sayılı, ilk kaynaklara ulaşmaya, ön yargısız ve nesnel davranmaya özen göstermiştir.

Sayı ve içerik bakımından olağanüstü bir çalışmayı yansıtan yayınları, Türkçe, İngilizce, Arapça ve Farsça dillerinde olup; kitap, bildiri, araştırma yazıları ve makalelerden oluşmaktadır. Türkler ve Bilim, The Observatory in Islam, Ebû Nasr el-Fârâbi'nin Halâ Üzerine Makalesi, Uluğ Bey ve Semerkand'daki İlim Faaliyeti Hakkında Gıyâsüddin-i Kâşi'nin Mektubu, Abdülhamid İbn Türk'ün Katışık Denklemlerde Mantıki Zaruretler Adlı Yazısı ve Zamanının Cebri, Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp, Copernicus and His Monumental Work ve Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir adlı eserleri tarihçiler tarafından büyük bir ilgi ile karşılanmıştır. Sayılı, konusuyla ilgili, daha çok birinci el kaynaklara dayalı olarak yaptığı değişik dillerde sekizi kitap olmak üzere toplam 140 esere imza atmıştır.

Bilimsel çalışmayı bir yaşam biçimi olarak benimseyen Aydın Sayılı, 15 Ekim 1993 tarihinde vefat etmiştir.
